

ZNAKY MINSTERBERSKÝCH KNĚŽEN NA HMOTNÝCH PAMÁTKÁCH V ČECHÁCH

O n d ř e j F e l c m a n

Zájem o slezskou knížecí dynastii Poděbradů (knížat minsterberských a také hrabat kladských) v poslední době neustává.¹ Větev starobylého panského rodu pánů z Kunštátu se stala předmětem genealogických studií², historických prací³, biografických hesel⁴ a heraldických statí⁵. Velmi zajímavý je především vývoj erbu dynastie mající dvě základní fáze. Ve starší variantě znaku se opakovaly na čtvrceném štítě znaky Minsterberka (černo-červeně půlená orlice na zlato-stříbrném štítě) a Kladska (dvě různě vedená – šikmo či kosmo, prohnutě nebo rovně - zlatá břevna na červeném poli) a v srdečním štítku kunštátský rodový znak tří černých vodorovných pruhů v horní polovině stříbrného pole. Mladší podoba znaku je doložená poprvé v roce 1495, kdy zisk knížectví Olešnice s Volovem vedl k doplnění velkého štítu dynastie o další znaky (slezská černá orlice s půlměsícem na zlatém poli a červeno-stříbrná šachovnice). Příslušníci dynastie používali erbu při nejrůznějších příležitostech. V době existence dynastie byly znaky kromě pečeti a mincí umístěny na

¹ Z uvedeného je patrné, že se nejedná o původní minsterberská knížata, náležející k jedné ze slezských piastovských linií, vyhaslé v roce 1428 smrtí Jana Minsterberského v bitce s husitskými oddíly nedaleko města Kladska. K tomu srov. Např. URBAN, J.: *Boj o Kladsko (1435 - 1454)*. Kladský sborník 1. Hradec Králové 1996, s. 35-55.

² GLOGOWSKI, S.: *Potomstvo krále Jiřího z Poděbrad. Genealogie knížat z Minstrberka*. Přeložil K. Müller. Ostrava 1989.

³ Do tisku je připravována monografie FELCMAN, O. – FUKALA, R. a kol.: *Poděbradové*, která vyjde v nakladatelství Lidové noviny. Páni z Kunštátu se dočkali své první velké monografie ve stejnojmenné práci dvou moravských historiků. Srov. PLAČEK, M. a FUTÁK, P.: *Páni z Kunštátu*. Praha 2006.

⁴ FUKALA, R.: *Biogram Münsterberkové*. In: MYŠKA, M. a kol. (edd.): *Biografický slovník Slezska a severní Moravy*, sešit 11. Ostrava 1998, s. 95-106 a ŽUPANIČ, J. - FIALA, M. - STELLNER, F.: *Encyklopedie knížecích rodů zemí Koruny české*. Praha 2001, heslo Münsterberg, s. 172-183.

⁵ FELCMAN, O.: *Poděbradové – rod s celokorunní působností (Územní expanze Poděbradů a její odraz v rodovém erbu)*. In: *Korunní země v dějinách českého státu II. Společné a rozdílné. Česká koruna v životě a vědomí jejích obyvatel ve 14. – 17. století. Sešity Ústavu českých dějin FF UK, řada A, sv. 3*. Praha 2005, s. 69 – 80.

budovy hradů a zámků Poděbradů a také různé písemné památky. Někdy tak učinili i jiní šlechtici nebo šlechtičny, pokud k tomu měli důvod a oprávnění. Stalo se tak několikrát v případech, kdy některý z českých magnátů dohodl s Poděbrady na sňatku svého syna nebo sebe sama s princeznou z poděbradovské dynastie. Od přelomu 15. a 16. století k tomu došlo celkem třikrát a jedním z důsledků bylo objevení znaku dynastie na hradě Švihově, na městském kostele v Budyni nad Ohří a na tzv. Klášteříku v Jindřichově Hradci. V jihočeském městě se však paradoxně objevil znak až dlouho po svatbě kněžny Anny, dcery knížete Hynka z Poděbrad s příslušníkem mocného a bohatého jihočeského rodu pánů Jindřichem z Hradce, ne-li dokonce až po její smrti. Tento příspěvek blíže objasňuje důvody, které vedly k použití poděbradovského erbu v západních, severozápadních a jižních Čechách, a také jejich podobu a další okolnosti spojené s výskytem dynastického znaku na uvedených místech. Znak se tak objevil i na hmotných památkách na místech mimo oblast tradiční domény Poděbradů ve východních a středních Čechách, kde by je nikdo nehledal.

Jedním ze dvou nejstarších a v každém případě nejkrásnějším zobrazením erbu dynastie je hradní kaple na Švihově, kde je na zábradlí kruchty vidět znak kněžny Voršily (Uršuly) z Minsterberka. Její znak nechal vymalovat její manžel Jindřich Švihovský z Rýzmburka, syn kdysi mocného a bohatého českého pána Půty Švihovského, který byl po čtvrtstoletí nejvyšším zemským sudím Království českého. Jindřich Švihovský zatoužil zřejmě brzy po svatbě vystavit na odiv své spříznění s novým slezským knížecím rodem, a proto nechal vymalovat erb své manželky vedle svého v kapli otcem nově postaveného vodního hradu. Navíc, protože předkové jeho manželky patřili k nejvyšší středoevropské aristokracii, nechal vymalovat do doposud jen arabeskami pokrytými poli zábradlí kruchty také znak Uršuliny matky a dvou babiček. Zjevně úmyslně bylo voleno ženské příbuzenstvo, neboť v případě mužského

příbuzenstva do druhého kolena nazpět by se objevil pouze znak matčina otce kněžny Voršily. Takto bylo možné pojmout do pětikoutního heraldického vývodu kromě erbů manželského páru celkem tři další znaky – manželčiny matky, kněžny Salomény Zaháňské (+1513), dcery posledního zaháňsko-hlohovského Piastovce - a obou babiček: z otcovy strany Uršuly (Voršily, +1508)) z rodu braniborských markrabat Hohenzollernů a z matčiny strany kněžny Kateřiny z rodu opavsko-ratibořských Přemyslovců, sídlících na moravsko-slezském pomezí. Celý soubor působí velkolepě svou koncepcí. Kolem znaku pána hradu vlastního v podhůří Šumavy značný majetek s hradem Rábí a Rýzmburkem, městy Horažďovicemi a Kdyní se řadí znaky knížecích rodů České koruny a Svaté říše římské: manželčin, pravnučky krále Jiřího z Poděbrad patří ke znakům jeho potomků; matčin je znakem slezských Piastovců příbuzných s prvními polskými knížaty a králi; znak její babičky znakem knížecích potomků Mikuláše Opavského, levobočka českého krále Přemysla Otakara II. a konečně znak babičky z otcovy strany, po níž byla manželka i pojmenována, je znakem braniborského kurfiřtského rodu Hohenzollernů, původně prastarého švábského rodu s předky až do 11. století. Znak Jindřicha Švihovského je umístěn do středu souboru, po jeho pravici (z heraldického hlediska) jsou znaky manželky a její babičky z otcovy strany, po levici znak manželčiny matky a její babičky. O erbovním vývodu na Švihově se poprvé zmínil A. Sedláček v devátém díle svých *Hradů*⁶ a také v dalších dvou menších studiích.⁷ Stejně tak Martin Kolář ve svém českém heraldickém

⁶ SEDLÁČEK, A.: *Hrady, zámky a tvrze království Českého*. Díl IX. Praha, 1996 (reprint), s. 8.

⁷ SEDLÁČEK, A.: *Pýcha urozenosti a vývody u starých Čechův a Moravanův*. VKČSN, Praha 1914, a TÝŽ v edici *Páně Jindřichovo z Ryžemberka pojednání o rodě pánův Švihovských*. VKČSN, Praha 1886.

kompendiu.⁸ Povšechnou zmínku lze nalézt i D. Menclové, kde je i soubor v černobílém provedení vyobrazen.⁹

Také heraldicky vytváří znaky velmi silný dojem. Jsou vyvedeny barvách a v plném rozsahu s přílbou, klenotem a přikryvadly. Mezi erby nejsou začleněny znaky ženských předků hradního pána, pravděpodobně by přes svou urozenost příliš narušovaly impozantní dojem z nakupení znaků knížecí středoevropské aristokracie. To ovšem neznamenal, že Jindřich Švihovský z Rýzmburka nebyl na svůj rod hrdý, jak ukazuje jím psané pojednání o jeho historii, v němž se pokusil dokázat své příbuzenství s vedlejší přemyslovskou větví.¹⁰ Byl tedy ve svých očích rovnocenným partnerem knížecí dcery. Ostatně jeho otec ovládal v devadesátých letech 15. století po určitou dobu zástavně Kozelské knížectví v Horním Slezsku. O váze, kterou švihovský pán přikládal svému příbuzenství s knížecími rody, svědčí také velký genealogický vývod jeho manželky doprovázený erby, přičemž nad jeho znakem a znakem jeho choti jsou místo helmic s klenoty postavy vznešeného šlechtice a kněžny s knížecí čepicí na hlavě znázorňující Jindřicha a jeho manželku Voršilu.¹¹

Aby znakový vývod na hradní hosty z řad české šlechty opravdu působil, dal Jindřich Švihovský vymalovat na zeď kaple obraz, dotvářející v pohádkově mystickém ladění svou roli ve sňatku s minsterberskou kněžnou. Nechal se spodobit jako svatý Jiří bojující s drakem a zachraňující princeznu, přičemž na pozadí obrazu je vymalováno jeho v pozdně gotickém slohu dostavené sídlo - hrad Švihov a další dva rodové hrady – Rýzmburk a Skály. Švihovský vodní hrad propojující ve své kompozici klasickou koncepcí českého hradu

⁸ KOLÁŘ, M. - SEDLÁČEK, A.: *Českomoravská heraldika. Díl I.* Praha 1996 (2. vydání), s. 121.

⁹ MENCLOVÁ, D.: *České hrady. Díl II.* Praha 1972, s. 402-403.

¹⁰ SEDLÁČEK, A.: *Páně Jindřichovo*

¹¹ Vývod je namalován na listě pocházejícím pravděpodobně z 20. let 16. století a dochoval se v jindřichohradeckém státním okresním archivu, kde byl náhodou objeven jeho pracovníky. Na tuto vzácnou písemnost byl jimi upozorněn jeden z autorů připravované knihy o knížecí dynastii Poděbradů, ředitel Slezského zemského archivu v Opavě PhDr. K. Müller, který získanou kopii dal k dispozici pro přípravu uvedené monografie.

s kastelovým systémem a představující přechodnou fázi mezi hradem a zámeckým sídlem, odpovídá na obraze zcela perspektivní rekonstrukci hradu provedené autorkou a přebírané další literaturou.¹² Nástěnná malba i znaky měly současníky utvrdit v dojmu, že stejně jako hradní kompozice švihovské vodní pevnosti, tak i výzdoba kaple jsou celkem odpovídajícím knížecím nárokům, a majitel se tak může právem pyšnit knížecím původem manželky a jejích předků. Současně to vše mělo posilovat dobové povědomí o mimořádnosti hradního komplexu. Uvedenému tvrzení odpovídají i genealogické údaje. Svatba Jindřicha Švihovského s Voršilou Minsterberskou se konala 26. prosince 1517 v den, kdy nevěstě bylo právě dvacet let.¹³ O dojednání sňatku se zasloužil zřejmě nevěstin strýc Karel I., který ale musel jednat s ženichem, jenž byl přes své relativní mládí (narozen zřejmě před rokem 1490) již od roku 1511 nejvyšším hofmistrem na českém královském dvoře. Této časové posloupnosti vzniku nástěnné malby (až po svatbě uváděného páru) odpovídá rovněž údaj v další práci z šedesátých let, kladoucí vznik malby (a zřejmě i znaků) do období po roce 1520.¹⁴

V další literatuře, vycházející zřejmě především z uměleckohistorických zřetelů, je však malba (a pravděpodobně se datace má vztahovat i na znaky na zábradlí kruchty) datována do poloviny druhého desetiletí 16. století, nejspíše kolem roku 1515.¹⁵ To však neodpovídá genealogickým souvislostem; stěží by

¹² MENCLOVÁ, D.: o. c., s. 403-404.

¹³ GLOGOWSKI, S.: o. c., s. 49.

¹⁴ ROKYTA, H. – HILMERA, J.: *Hrady a zámky*. Praha 1963, s. 338.

¹⁵ Srov. POCHE, E. a kol.: *Umělecké památky Čech. III. sv.* Praha 1978, s. 514 a 516 s nepřilíh zřetelným vyobrazením zábradlí kruchty a nástěnné malby. Z textu vzniká dokonce dojem, jakoby malby „znaků syna Půty Švihovského, jeho manželky a příbuzných...“ vznikly ještě v době stavby kaple, tedy v osmdesátých letech 15. století, ač se v jejich závěru Jindřich teprve narodil a Voršila ještě nebyla na světě. Šíře v otázce datace, o druhém desetiletí 16. století píše kolektivní práce *Pozdně gotické umění v Čechách (1471-1526)*. Praha 1978, s. 300. Konečně práce *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Díl. VI. Západní Čechy. Praha 1985, s. 338, si dokonce protiřečí, když uvádí, že hrad byl dostavěn v roce 1530 a nástěnná malba vzniklá kolem roku 1515 zachycuje hrad po dokončení. Celkový pohled na vnitřní zařízení kaple se zábradlím je otištěn již v: SEDLÁČEK, A.: *Hrady*. Díl IX. Praha 1997 (reprint), s. 9.

se sice ambiciózní, avšak zatím svobodný Jindřich Švihovský nechal vymalovat jako rytíř osvobozující svou budoucí manželku, nemluvě již o znacích. Také nevěstin strýc, kníže Karel z Minsterberka se stal královským rádcem až v roce 1515, což zřejmě napomohlo vzájemnému poznání s Jindřichem Švihovským.

Z výše uvedeného je zjevné, že erby (a také nástěnná malba) se mohly objevit na zábradlí až po svatbě Jindřicha a Uršuly. V té době mohla být snad až na část opevnění dokončena i dostavba hradu, a proto by bylo možné hrad zobrazit i na nástěnné malbě. Ta stejně jako znaky pochází tedy spíše z doby kolem roku 1520. Jako celek byl hrad dostavěn bratry Jindřichem a Václavem Švihovskými z Rýzmburka kolem roku 1530, na čemž se literatura shoduje.¹⁶

Za pozornost stojí kromě datace maleb také podoba znaků; přináší rovněž několik otázek. Především u poděbradovského erbu je s podivem, že jeho podoba odpovídá starší variantě rodového znaku používané před ziskem Olešnicka v roce 1495, a přesto, že se Uršula narodila knížeti Albrechtovi a jeho ženě Salomeně právě na olešnickém hradě v roce 1497.¹⁷ Jen dílčí nesrovnalost vzniká při porovnání reálně vyvedené podoby kladského znaku (dvě kosmo prohnutá břevna) a Sedláčkovým popisem („čtvrcený štít, v němž se střídají orlice a pruhy pošikem položené...“)¹⁸. Právě české prostředí v té době preferovalo zobrazenou podobu kladského znaku, ve Slezsku se prosazovalo šikmé vedení břeven.¹⁹ Vývod z jindřichohradeckého archivu uvádí naproti tomu již novou variantu s volovskou šachovnicí a olešnickou orlicí. Vynikající ztvárnění poděbradského znaku na švihovském hradě nemá mezi ostatními zachovanými znaky Poděbradů na hmotných památkách v Čechách obdoby, přesto není – jak již bylo uvedeno - dochování znaku kněžny z poděbradovské dynastie ojedinělé. Druhým dokladem skutečnosti, že o ženy

¹⁶ Srov. literaturu v předchozí poznámce.

¹⁷ GLOGOWSKI S.: o. c. , s. 48.

¹⁸ SEDLÁČEK, A.: *Hrady...*, s. 8.

¹⁹ FELCMAN, O.: Znak Kladského hrabství a jeho proměny. In. FELCMAN, O. – SEMATONOVÁ, E.: *Kladsko. Proměny střeoevropského regionu*. Historický atlas. Hradec Králové-Praha 2005, s. 144-145.

z nové slezské, původem však české dynastie byl mezi příslušníky bohatých českých panských rodů zájem, je pískovcový reliéf znaku dynastie na věži děkanského kostela sv. Václava v Budyni nad Ohří nedaleko Litoměřic. Pochází zřejmě rovněž z dvacátých let 16. století a je vytesán do kamene v podobě španělského štítu s mírně dovnitř prohnutými boky, ale bez helmy, klenotu a příkryvadel. Patří kněžně Markétě, dceři knížete Karla Minsterberského (Karla I.), kterou pojal za ženu Jan IV. Zajíc z Házmburka, dědičný nejvyšší stolník Království českého a příslušník jednoho z nejstarších a ve vrcholném středověku nejvýznamnějších českých panských rodů ze starobylého rozrodu Buziců erbu sviní hlavy. Svatba se konala v roce 1519 nebo 1520, kdy bylo Markétě dvacet let.²⁰

Znak je tentokrát vypočten již v mladší variantě, zobrazující na čtvrceném štítu vedle minsterberské orlice také orlici olešnickou a vedle kladských břeven také šachovnici. Na Markétině erbu je zajímavá podoba dvou prohnutých kladských břeven, která jsou umístěna pokosem obdobně jako na erbu její sestřenice Uršuly v kapli švihovského hradu. I v tomto případě se tak potvrzuje, že kladská břevna byla tehdy v Čechách často spodobňována jako kosmá. Znak je umístěn vlevo od umělecky stejně vyvedeného znaku manžela a majitele panství. Představuje rodový erb pánů z Házmburka - čtvrcený štít s kančí hlavou Buziců v 1. a 4. poli a zajícem ve skoku ve 2. a 3. poli. Oba znaky nechal Jan z Házmburka nechal umístit do horní části východní strany kostelní věže, postavené ještě v gotickém slohu za jeho vlády.²¹ Viditelnost obou znaků a jejich umístění na veřejně dostupném místě měly jistě rovněž umožnit průkaznou demonstraci příbuzenských vztahů, které se podařilo navázat pánům z Házmburka prostřednictvím sňatku Jana IV. Zajíce a kněžny Markéty, pravnučky krále Jiřího z Poděbrad.

²⁰ GLOGOWSKI, S.: o. c. , s. 52. Markéta zemřela roku 1551, o dva roky později i její manžel Jan. Oba byli pohřbeni v uvedeném kostele, avšak náhrobní kameny autor neobjevil.

²¹ MIKULE, V. - MAREK, J. a kol.: *Budyně nad Ohří. Historie regionu města*. Budyně nad Ohří 1998, s. Fotografie kostela na s. 30 a 31, avšak bez zřetelného obrazu erbu.

Konečně třetím dokladem uchování znaku minsterbersko-olešnických kněžen na hmotných památkách v Čechách je znak kněžny Anny v areálu města Jindřichova Hradce. Nevznikl však jako doklad spojení pánů z Hradce s potomky českého krále Jiřího, ale stal se součástí malé znakové „galerie“ žen – vdov hradeckých pánů, které žily v malé budově ve městě poblíž františkánského kláštera. Na celé věci je k podivu fakt, že současná realita neodpovídá popisu znaků v literatuře. Při pohledu od středu města jsou na sloupech nesoucích chodbu spojující sídlo vdov s klášterem znaky pánů z Hradce a heraldicky vlevo knížat z Minsterberka, na odvrácené straně chodby směrem z města znaky hrabat z Montfortu a hrabat z Merode, přičemž výše mezi okny je vymalován ještě hradecký městský znak. Literatura však hovoří na prvním pohled značně nejasně, přičemž udává pro různá období různé znaky – buď jen o hradecké nebo hradecké, slavatovské a černínovské, anebo minsterberské a údajně nesprávné hradecké. Jak tedy celý problém se znaky vysvětlit?²²

O postavení vdovského příbytku se zasloužila ještě kněžna Anna z Minsterberka, když jej nechala v roce 1532 postavit naproti františkánskému klášteru, založeném jejím manželem v roce 1478. V roce 1534 jej spojila se sousedním domkem, nechala ohradit zdí a propojit s klášterem chodbou na pilířích, překlenujících hluboký úvoz mezi budovou a klášterem. Rozhodla současně, že v domku bude pečováno o deset malomocných žen, o které se bude starat pět panen nebo vdov, tzv. bekyní, podléhajících vcelku značně přísnému řádu. Výše uvedená fakta vedla k pojmenování vdovského sídla spojeného se špitálem tzv. Klášteříkem. V roce 1556 budova vyhořela, přičemž při její obnově nebyla zřejmě spojovací chodba znova postavena.²³ V této době možná vůbec nebyla pokryta znaky, ač by k tomu mohl být důvod. Kromě kněžny

²² NOVÁK, J.: *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese Jindřichohradeckém*. Praha 1901, s. 203.

²³ TEPLÝ, F.: *Dějiny města Jindřichova Hradce*. Díl I/2. Jindřichův Hradec 1927, s. 215 a 285.

Anny s ní až do smrti žila matka kněžna Kateřina Saská, ovdovělá dcera Anna, provdaná za Jindřicha z Rožmberka a snacha Anna z Rožmitálu, vdova po synovi Adamovi.²⁴

Podle literatury byla chodba postavena znovu roku 1601 další hradeckou vdovou, Kateřinou z Montfortu, matkou posledního pána z Hradce Jáchyma Oldřicha. Bylo tomu tak proto, že Klášteřík přestal sloužit původnímu účelu (špitál byl zrušen roku 1598) a naopak se stal domovem jezuitských seminaristů; chodba měla vdově i studentům posloužit pro snadnější příchod k bohoslužbám.²⁵ Františkánský klášter v roce 1619 vyhořel a obnoven byl až v letech 1625-1626. To je zřejmě důvod, proč podle J. Nováka vznikla chodba až později. Údajně ji dala znovu postavit před svou smrtí vdova Kateřina z Montfortu (zemřela v roce 1631).²⁶ Na spojovací chodbě byly zachyceny hradecké znaky. Co je tímto pojmem míněno a kolik jich bylo, řečeno není. Nově byly vymalovány hned čtyři znaky v roce 1723 – hradecký a slavatovský na vnitřní straně dovnitř města, na vnější černínský a další blíže neurčený, asi jindřichohradeckému prostředí v té době nepříliš známý.²⁷ Patřil nepochybně nové zámecké paní Marii Isabele hraběnce z Merode a markraběnce z Westerloo, za níž se provdal dědic jindřichohradeckého panství František Josef hrabě Černín z Chudenic. Za ní se dostalo budově Klášteříku skvělé výbavy dovezené z Bruselu, kde byla 12. května 1717 Isabela z Merode za hraběte Černína provdána. Provedení nové znakové výzdoby naznačuje, že zámecká paní začala budovu užívat zřejmě ještě za života svého manžela (zemřel v roce 1733) a ne až po svém definitivním ovdovění (po manželově smrti se provdala znovu za jeho bratra Františka Antonína, který zemřel již po šesti letech v roce 1739).²⁸ Současně je zřejmé, že některé ze starých znaků musely být za

²⁴ NOVÁK, J.: o. c., s. 203.

²⁵ TEPLÝ, F.: o. c. Díl II/2. Jindřichův Hradec 1932, s. 159.

²⁶ NOVÁK, J.: o. c., s. 203.

²⁷ Tamtéž.

²⁸ Srov. SEDLÁČEK, A.: *Hrady... Díl IV. Budějovicko*. Praha 1995 (reprint), s. 58 a dále *OSN. Díl V*. Praha 1997 (reprint), s. 626.

hraběnky z Merode přemalovány jinými. V dalších staletích některé z přemaleb zmizely a objevily se původní znaky, jiné zřejmě při necitlivé opravě omítky zcela zmizely. V roce 1801 byla budova po ohni opravována. Jinak by nebylo možné, aby autor historicko-uměleckých památek Jindřichohradecka v roce 1901 tvrdil, že existují na vnitřní straně města jsou dva znaky - minsterberský (tj. poděbradovský) a nesprávný hradecký.²⁹ Z uvedených faktů se zdá, že proměny znaků měly následující vývoj:

v 16. století	není doloženo, zda znaky na spojovací chodbě byly		
v letech 1626-1631	vnější strana	???	z Montfortu
	vnitřní strana	pánů z Hradce	minsterberský
v roce 1723	vnější strana	z Merode	černínský
	vnitřní strana	pánů z Hradce	slavatovský
v roce 1901	vnější strana	0	0
	vnitřní strana	pánů z Hradce	minsterberský
po roce 2003	vnější strana	z Merode	z Montfortu
	vnitřní strana	pánů z Hradce	minsterberský

Vysvětlení je vcelku logické: Kateřina z Montfortu nechala, ať již na základě tradice, nebo zcela nově vymalovat znak zakladatelky Klášteřka, kněžny Anny z Minsterberka a znaky svého rodu a pánů z Hradce, za něž byly obě provdány. Čtvrtý znak vymalován asi nebyl, musel by se totiž objevit při restaurátorských pracích z počátku nového tisíciletí a s největší pravděpodobností by byl rožmberský. Po stu letech nechal nová majitelka znaky – zřejmě již značně sešlé – přemalovat tak, aby odpovídaly novému majetkovému a historicko-právnímu stavu. Proto se vedle jistě nezpochybnitelného znaku pánů z Hradce a jejich dědiců Slavatů z Chlumu a Košumberka (Vilém Slavata se stal manželem Lucie Otýlie, poslední členky

²⁹ NOVÁK, J.: *Soupis památek...*, s. 203.

starobylého rodu pánů z Hradce, který vymřel po mužské linii jejím bratrem Jáchymem Oldřichem v roce 1604)³⁰ objevil na vnější straně znak Černínů z Chudenic, kteří zdělili panství po Slavatech vymřelých v roce 1712,³¹ a znak manželky hraběte Černína, která přemalbu zadala. Slavatovským znakem byl zřejmě přemalován znak Poděbradů (knížat z Minsterberka), černínským znakem znak hrabat z Montfortu, znak valonských hrabat z Merode byl zřejmě namalován na prázdnou plochu vnější zdi spojovací chodby. V dalších necelých dvou set letech tato přemalba zmizela. Na vnitřní straně se objevily původní znaky, na vnější straně znaky zcela zmizely, ale musely být v dalších letech obnoveny, protože před jejich restaurováním byly znaky na obou stranách chodby.³² Restaurační práce tak obnovily stav ze 17. století na vnitřní straně a v případě znaku hrabat z Montfordtu. V případě znaku hrabat z Merode byl přirozeně obnoven stav z 18. století, neboť jiný znak ze staršího období pod ním zjevně nebyl. Nelze také říci, jak se na vnější straně chodby objevil znak města Jindřichova Hradce.

Záhada s jindřichohradeckými znaky nemění nic na tom, že na spojovací zděné chodbě patřící k budově tzv. Klášteříku je zobrazen znak příslušnice dynastie Poděbradů. Znak je namalován v mladší podobě, tak jak jej Poděbradové užívali od konce 15. století, a na rozdíl od Švihova a Budyně nad Ohří v úplné výbavě. Nad čtvrceným štítem se srdečním štítkem jsou tři helmice kryté příkrývadly a s klenoty – minsterberským, kunštátským a olešnickým. Erb stejně jako všechny ostatní je vymalován barevně, pro kovy jsou použity bílá a žlutá.

Shodou okolností jsou poděbradovské kněžny, jejichž znaky se vyskytují na Švihově, v Budyni nad Ohří a v Jindřichově Hradci, velmi blízkými příbuznými. Voršila a Markéta byly sestřenice, kněžna Anna zase sestřenice

³⁰ *OSN. Díl XI.* Praha 1998 (reprint),s. 733.

³¹ *OSN. Díl XXIII.* Praha 2000 (reprint),s. 343.

³² Srov. Sdělení ředitele Muzea Jindřichův Hradec dr. J. Pikala na dotaz o stáří maleb znaků z konce roku 2004.

jejich otců. Všechny byly z katolické generace dynastie a staly se vítanými životními partnerkami pro magnáty katolického křídla české panské šlechty.